

וכן לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתין ברה"ר או ברה"ר וישתין ברה"י, שהרי הוא כמוציא מרשות לרשות.

וכן לא ירוק מרשות לרשות, מאותו הטעם.

רבי יהודה אומר: אף משנתלש רוקו בפיו שהתאסף הרבה רוק עד שעומד לירוק – לא יחלך ארבע אמות, עד שירוק. שהואיל והוא עומד להיזרק מפיו הרי הוא נחשב כמשא.

גמרא:

מתני ליה רב חיננא בר שלמיא לחייה בר רב קמיה דרב את משנתנו בלשון הזה: לא יעמוד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ר, גזירה שמה יכניסנו אליו.

אמר ליה: האם שבקת רבנן ועבדת כרבי מאיר?

שמצינו שנחלקו רבנן ורבי מאיר לקמן במשנה [קא א] אי גזרינן הכי. שרבי מאיר אוסר לאדם לעמוד ברשות אחת וליטול מפתח הנמצא ברשות השניה ולפתוח שם את הדלת, גזירה שמה יביא את המפתח אליו, ורבנן לא גזרי.

ומדוע אתה מעמיד משנתנו כרבי מאיר ולא כרבנן? ומבאר הגמרא את דעת רב חיננא בר שלמיא:

הוא סבר: מדסיפא רבי מאיר, מאחר צצ-א שבמשנה דלקמן לענין מפתח נזכרה דעתו של רבי מאיר (48) – רישא, היינו משנתנו, נמי, רבי מאיר היא.

ולא היא!

אלא, סיפא אמנס רבי מאיר היא, אבל רישא – רבנן היא.

שנינו במשנה: ובלבד שלא יוציא חוץ מארבע אמות.

ודייקנין: הא אם הוציא החפץ חוץ מארבע אמות חייב חטאת, על אף שהעברה של הארבע אמות לא היתה כולה ברשות הרבים, אלא דרך מקום פטור.

שהרי האדם עומד על הגג, (49) ומגביה החפץ עד אליו, שהוא למעלה מעשרה טפחים מקרקע רשות הרבים, דהוי מקום פטור. וכך הוא מעבירו עד לסוף הארבע אמות. ובכל זאת הוא חייב, כי הגדרת מלאכת העברת ארבע אמות ברה"ר היא:

וכן לא ירוק, ופליג ע"ז רבי יהודה וסתם בר פלוגתא דרבי יהודה הוא רבי מאיר.

49. רש"י. והקשו תוס' לעיל צח א ד"ה והאמר, דהיכן נזכר במשנה דמיירי שעומד על הגג? דהא קתני רה"י סתם. ועל כן הם מפרשים דמיירי הכא שהוא עומד במקום אחד ואינו זו ממקומו, ומעביר ד' אמות מכאן לכאן דרך גופו, והו"א דכנגד גופו הוי הנחה ולא יתחייב חטאת, וע"ז

שהם למעלה מעשרה טפחים ואין להם דין רה"ר]. וכשיש שני זיזים זה למעלה מזה בני רה"ר משתמשין בתחתון, ומניחין העליון לבעל החלון. ולכן הזיז התחתון נחשב לרשות אחרת שאוסר על העליון. ריטב"א.

48. רש"י. והקשו עליו התוס' בד"ה הוא, דההיא משנה רחוקה מדאי ואינה קשורה עם משנתנו. והם מפרשים דהכונה לסיפא במתניתין, דקתני

עקירה והנחה ברה"ר, כשהמרחק ביניהם הוא ארבע אמות.

לימא מסייע ליה לרבא.

דאמר רבא: המעביר חפץ ברה"ר מתחילת ארבע לסוף ארבע, והעבירו "דרך עליו", כשהוא אוחזו למעלה מראשו, שהוא למעלה מעשרה טפחים — חייב, למרות שהעברה היתה דרך מקום פטור.

ודחינן, שאין ראייה מכאן לרבא:

מי קתני במתניתין אם הוציא חייב הטאת?

דילמא אם הוציא — פטור, אבל אסור מדרבנן, משום גזירה שמא יעשה את ההעברה כולה למטה מעשרה טפחים. אבל חיוב חטאת אכן אין כאן, הואיל והעבירו דרך מקום פטור.

איכא דאמרי: דדייקנן ממתניתין הא הוציא — פטור אבל אסור.

לימא תיהוי תיובתיה דרבא.

דאמר רבא: המעביר מתחילת ארבע לסוף ארבע והעבירו דרך עליו חייב?

ומתריצין: מי קתני "הוציא פטור אבל אסור"?

דילמא אם הוציא חייב הטאת, וכדעת רבא.

שנינו במשנה: לא יעמוד אדם ברה"י וישתין ברה"ר.

אמר רב יוסף: השתין ורק מרה"י לרה"ר — חייב הטאת.⁽⁵⁰⁾

והוינן בה: ואמאי חייב? והא בעינן עקירה והנחה מעל מקום ארבעה, שכדי להתחייב צריך שתהיה עקירת החפץ [וכן הנחתו] מעל גבי [או על גבי] מקום ששטחו לפחות ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, שהוא מקום חשוב, וליכא, כי פיו של אדם ופיו אמתו אין בהם שיעור כזה?

ומתריצין: מחשבתו — משויא ליה מקום!

העובדא שהוא צריך להשתין ולירוק גורמת לכך שתהא על הוצאה זו שם של הוצאה חשובה על אף שהעקירה היתה ממקום שהוא פחות מארבעה טפחים.

וראייה לדבר: דאי לא תימא הכי, שלפעמים אמרינן דמחשבתו משויא ליה מקום. תיקשי, הא דאמר רבא:

זרק חפץ ארבע אמות ברה"ר ונח כפי הכלב, או כפי הכבשן, שנשרף בשלהבת קודם שהספיק לנוח בתוך הכבשן — חייב הטאת.

ועל זה קשה, דאמאי חייב? והא בעינן הנחה על גבי מקום ארבעה, וליכא! שבפי הכלב ובשלהבת אין שיעור כזה?

מביא הא דרבא דמיירי ג"כ בכה"ג כמבואר לעיל צח א הערה 41.

50. כתב הר"ף דהני מילי לרבי יהודה דסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה. אבל

לרבי שמעון פטור, שהרי הוא אינו צריך ליהנות מהרוק אחר שרקקו, והוי כמוציא את המת לקוברו, דפטור משום מלאכה שאינה צריכה לגופה לרבי שמעון, במסכת שבת צג ב.

והתנן במסכת כלים: היה אוכל דבילה, תאנים דרוסות ודבוקות של תרומה, בידים מסואבות, שלא נטלם במים [וגזרו חכמים עליהן שיהיו בדרגת "שני לטומאה" ויפסלו את התרומה אם לא יטול את הידים].⁽⁵²⁾ והבנים האוכל את דבילת התרומה את ידו לתוך פיו ליטול את הצרור, חתיכת עץ או אבן, שבפיו, ונגע בידו הטמאה בדבילת התרומה.

רבי מאיר מטמא את הדבילה, אעפ"י שהדבילה מעולם לא באה במגע עם מים או שאר משקין [ואין האוכל מקבל טומאה עד שיקבל "הכשר" דהיינו שיבאו עליו משקין לפני כן].

שהרי הוכשרה מהרוק שבפיו, שדינו כמשקה.

ורבי יוסי מטהר. כי לדעתו, כל זמן שלא יצא הרוק מן הפה הוא אינו חשוב משקה, אלא הרי הוא כגופו של האדם, ואין בכחו להכשיר.

רבי יהודה אומר: אם היפך בה ברוק כדי להוציאו לחוץ — טמא הדבילה. שכיון שהרוק עומד להיזרק מהפה הרי הוא חשוב כמשקה ומכשיר.

אבל לא היפך בה — טהור הדבילה, שעדיין אינו נחשב כמשקה.

אלא, על כרחך, אמרינן מחשבתו, שהוא מתכוין לכך שינוח בפיו הכלב ובפיו הכבשן — משויא ליה מקום חשוב. שהרי הוא עצמו החשיב את המקום הזה.⁽⁵¹⁾

הכא נמי: מחשבה משויא ליה מקום.

בעי רבא: אדם שהוא עומד ברה"י, ופי אמה שלו ברה"ר, והשתין — מהו שיתחייב?

וצדדי הספק הם: האם בתר עקירה אזלינן, אחר המקום שממנו נעקרין מי הרגלים, דהיינו חלל גופו, הנמצא ברה"י, ונמצא שהוציא מרה"י לרה"ר, וחייב?

או דלמא, בתר יציאה אזלינן, ממקום שהם יוצאין מהגוף, דהיינו מפי אמתו, שהוא ברה"ר, ואין כאן הוצאה מרה"י לרה"ר, ופטור?

ומסקינן: תיקו!

שנינו במשנה: וכן לא ירוק. רבי יהודה אומר: אף משנתלש רוקו בפיו לא יהלך ארבע אמות עד שירוק.

והוינן בה: וכי אמר רבי יהודה שמיד שנתלש הרוק מפיו, אף על גב דלא הפיך בה, שלא הפך את הרוק בתוך פיו, הרי הוא נחשב כתלוש, ועובר על הוצאתו בשבת מרשות לרשות?

משויא ליה מקום.

52. רש"י. ותוס' בד"ה היה, כתבו דאפילו בשל חולין מיירי, דהידיים הם שניות ומטמאים את הרוק שהוא משקה להיות ראשון, וחוזר ומטמא את הדבילה. שגם בחולין יש שני לטומאה.

51. וכתבו התוס' בד"ה מחשבתו, שדוקא היכא שנהנה באותו מקום יותר ממקום אחר, כגון בפיו כלב שרוצה שיאכלנה, או שרוצה שתשרף בפיו הכבשן, וכן השתיו ורק [דנהנה מעקירתו מאותו מקום]. אבל זרק על מקלות וכדומה אפילו אם רוצה שינוח שם דוקא לא אמרינן דמחשבתו

אמר ריש לקיש: כיה, מי שהשתעל והוציא ליחה בפני רבו — חייב מיתה בידי שמים. שנאמר במשלי, שהתורה אומרת על עצמה "כל משנאי — אהבו מות". שמשנאי ה' חייבים מיתה.

אל תקרי "למשנאי" ששונאין אותי, אלא "למשנאי" — שמשנאיין אותי על הבריות, שמחללין את כבוד התורה בגנות מדותיהם, שעושיין דברים הממאסים בפני מי שגדול מהם.

ומקשינן: והא מינס אנים, שהשיעול בא לו על כרחו, ואמאי חייב עליו מיתה?

ומשנינן: כיה ורק קאמרינן. שעל היריקה אינו אנוס, אלא היה לו להתרחק מרבו, ושם לירוק את הליחה או להבליעה בכבודו.

מתניתין:

לא יעמוד אדם ברה"י וישתה ברה"ר על ידי שיושיט את צוארו לרה"ר וישתה שם ע"י כלי.

וכמו כן לא יעמוד ברה"ר וישתה ברה"י, גזירה שמא יביא את הכלי ששותה בו מהרשות ששותה שם לרשות שהוא עומד בה.

אלא אם כן הכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה.

וכן בנת שדורכין בו ענבים לעשות יין. ובגמרא יבואר.

הרי שלרבי יהודה דוקא בהיפך בה נחשב הרוק כתלוש מהגוף, ואילו במשנתנו לא מחלק רבי יהודה בין היפך ללא היפך?

ומתצינן: אמר רבי יוחנן: מוחלפת השיטה! החליף רבי יהודה שיטתו, שחזר מדבריו. ונתבאר במסכת כלים שאפילו לא היפך טמא.⁽⁵³⁾

ריש לקיש אמר: לעולם לא תחליף. ובסתם רוק באמת סבר רבי יהודה שדוקא בהיפך בה נחשב כמשקה.

והכא במשנתנו במאי עסקינן — בכיהו, ליחה היוצאת מהגוף בשיעול, שהיא נחשבת כמשקה, גם אם לא היפך בה.

ומקשינן: והתניא: רבי יהודה אומר: כיהו, ונתלש — הרי לא יהלך ארבע אמות עד שירוק.

מאי לאו "כיהו ונתלש" תרתי מילי נינהו. והכי קאמר:

כיהו, וכן רוק, ונתלש.⁽⁵⁴⁾ הרי שגם ברוק סגי בתלישה לרבי יהודה, אע"ג דלא היפך?

ומשנינן: לא! אלא חדא מילתא היא. והכי קאמר רבי יהודה: כיהו ונתלש.

ואכתי מקשינן: והא תניא להדיא: רבי יהודה אומר: כיהו שנתלש, וכן רוק שנתלש — לא יהלך ארבע אמות עד שירוק. הרי דתרתי מילי קתני?

ומסקינן: אלא מחזורתא כדשנינן מעיקרא שמוחלפת השיטה.

54. דאי ונחלש קאי אכיהו הו"ל למימר כיהו שנתלש. ועוד, דסתם כיה הוא נתלש ולא

53. כך משמע מהמסקנא לקמן המחזורתא כדשנינן מעיקרא.

גמרא:

איבעיא להו: כרמלית מאי? האם מותר לעמוד בכרמלית ולשתות ברה"י או ברה"ר.

אמר אביי: היא — היא!

כשם שאסור לעמוד ברה"ר ולשתות ברה"י או להיפוך, כך אסור לעמוד בכרמלית ולשתות ברה"י או ברה"ר.

אמר רבא: אין לאסור בכרמלית.

שהרי היא גופא גזירה עצם ההעברה מרה"י או מרה"ר לכרמלית אינה אסורה אלא מדרבנן, גזירה שמא יעביר מרה"י לרה"ר, ואנן ניקום ונגזור שלא ישתה בכרמלית אטו הכנסת הכלי לשם מרשות אחרת, שהיא גזירה לגזירה?

אמר אביי: מנא אמינא לה שאסור אפילו בכרמלית?

מדקתני במתניתין "וכן בגת".

צט-ב

ועל כרחך מדובר בגת שהיא כרמלית [כגון שגובה מחיצותיה הוא פחות מעשרה טפחים]. ובאה המשנה להשמיענו שאף מכרמלית אסור לשתות תוך כדי שהוא עומד ברה"י או ברה"ר.

דאי בגת שהיא רה"י, ולאשמעינן שאסור לעמוד ברה"ר ולשתות ממנה, הא כבר שמעינן ליה מרישא.

והוינן בה: רישא לפי רבנן, ואילו סיפא — רבי מאיר היא!?

שהמשנה הקודמת שהתירה לעמוד ברשות אחת ולטלטל ברשות אחרת ולא גזרינן שמא יביא החפץ לתוך הרשות שהוא נמצא בה אתיא כרבנן. ואילו משנתנו, האוסרת לשתות ברשות אחרת משום גזירה, אתיא כרבי מאיר.

ומצינו שנחלקו בכך רבנן ורבי מאיר לקמן במשנה [קא א] לענין מפתח.⁽⁵⁵⁾

[רש"י מבאר שאי אפשר לומר שהשתיה במשנתנו תיאסר מצד מוציא מרשות לרשות כמו במשתין ורק. כי במשתין ורק הוא עוקר מרשות אחת ומניח ברשות אחרת, מה שאין כן בשותה, שצוארו נמצא באותה רשות שהוא שותה, והמים נחין מיד בתוך פיו, ונמצא שהעקירה וההנחה היו באותה הרשות].

ומתריצין: אמר רב יוסף: בחפיצין שצריכין לו, אפילו רבנן יודו שאסור לעמוד ברשות אחת ולטלטלם ברשות אחרת, כי בהם יש לחשוש יותר שיביאם אליו.

והילכך, משנתנו — דברי הכל היא. שהרי משקין שאדם שותה נמי צריך להם, ויש לגזור בהם שיביאם מרשות שהוא שותה לרשות שהוא עומד בה.

רבי מאיר ורישא רבנן. ובשלמא לרש"י שם ניחא, שדוקא במשניות רחוקות זו מזו אמרינן כן

איצטריך למימר ונתלש. תורת חיים. 55. הקשה מהרש"א, הא לעיל מסיק דאכן סיפא